

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO 2.49 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – Civilinis kodeksas) įtvirtinti galimybę juridinių asmenų steigėjams pasirinkti, kokią buveinę – fizinę ar virtualią – turėti.

Įstatymo projekto tikslas – įtvirtinti teisinį reguliavimą, kuris leistų juridinio asmens buveinę laikyti *arba fizinę vietą*, kurioje yra nuolatinis jo valdymo organas, *arba virtualią paskyrą*, kai nurodomas teritorijos administracinis vienetas – savivaldybė ir elektroninio pristatymo dėžutės adresas Nacionalinėje elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinėje sistemoje. Siūlomu reguliavimu būtų sudarytos sąlygos: 1) supaprastinti juridinių asmenų steigimo procesą, kuriam nereikėtų patalpų savininkų sutikimo ar tarpininkų paslaugų; 2) ne tik steigti tam tikrų teisinių formų juridinius asmenis elektroniniu būdu, kaip yra nustatyta šiuo metu, bet ir vykdyti juridinio asmens veiklą nepriklausomai nuo nuolatinio valdymo organo buvimo vietos; 3) užtikrinti efektyvią, saugią, teisinę ir įrodomąją galią turinčią šalių tarpusavio komunikaciją.

Ekonomikai tampant vis globalesnei ir didėjant žmonių mobilumui, verslas neapsiriboja vienos valstybės ribomis. Be to, dažnai jis vykdomas internetinėje erdvėje. Todėl svarbu atsižvelgti į verslo poreikių pasikeitimą ir sukurti tokį teisinį reguliavimą, kuris skatintų plėtoti verslą ir gauti optimalią naudą ne tik jo savininkui, bet ir vartotojui, valstybei, o kartu užtikrintų lygiavertės sąlygas ekonomikos augimui ir Lietuvos konkurencingumui juridinių asmenų steigimo procese.

Nors juridinio asmens buveinė siejama su juridinio asmens valdymo organo buvimo vieta, praktikoje juridinio asmens buveinė dažnai registruojama naudojantis tarpininkų paslaugomis ir tuo pačiu adresu buveinę turi tūkstančiai juridinių asmenų (pvz., 6 adresais Vilniaus m. yra įregistruota 8088 juridiniai asmenys).

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, pabrėžiama verslo sąlygų ir investicinės aplinkos gerinimo svarba, siekiant pritraukti užsienio investicijų, tobulinant tarptautiniu lygiu vertinamus verslo ciklą (nuo įsteigimo iki pasibaigimo) reglamentuojančius teisės aktus ir procedūras (pagal Pasaulio banko tyrimo „Doing Business“ sritis) (4.2.1 p.). Be to, minėtame plane akcentuojama valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimo ir valstybės informacinių sistemų modernizavimo būtinybė ir poreikis didinti viešojo sektoriaus efektyvumą, modernizuojant ir skaitmeninant procesus (3.1.4 p.). Siekiama užtikrinti, kad iki 2021 m. visi viešojo sektoriaus dokumentai būtų siunčiami per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą (toliau – e. pristatymo sistema).

Civilinio kodekso nuostatos, reguliuojančios juridinio asmens buveinę, buvo įtvirtintos beveik prieš du dešimtmečius ir atspindėjo to laikmečio teisinę ir ekonominę buveinės sampratą, kuri buvo siejama su valdymo organų buvimo vieta ir retai atsiejama nuo veiklos vykdymo vietos. Galiojantis teisinis reguliavimas nustato pareigą, steigiant juridinį asmenį, nurodyti jo buveinę – patalpų adresą. Pagal Civilinio kodekso 2.66 straipsnio 1 dalies 4 punktą, registruojant juridinius asmenis, vienas iš nurodomų duomenų – juridinio asmens buveinė (adresas). Taip pat buveinė yra

būtiną duomuo, kuris yra nurodomas įvairių teisinių formų juridinių asmenų steigimo sandoriuose ir kituose dokumentuose, kuriuos jie naudoja turėdami santykių su kitais subjektais (Civilinio kodekso 2.44 straipsnio 1 dalies 3 punktas, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 7 straipsnis, Lietuvos Respublikos mažųjų bendrių įstatymo 4 straipsnis, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 5 straipsnis ir kt.). Šis reikalavimas taip pat nustatytas ir Europos Sąjungos bendrovių teisėje. Vadovaujantis 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų 4 straipsnio a punktu, įstatuose arba steigimo dokumente, arba atskirame dokumente, paskelbtame taip, kaip nustatyta kiekvienos valstybės narės teisės aktuose pagal 16 straipsnį, pateikiama informacija apie registruotą buveinę.

Rengiant Įstatymo projektą buvo analizuojama užsienio šalių praktika ir nustatyta, kad daugelyje Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių (Jungtinėje Karalystėje, Nyderlandų Karalystėje, Vokietijoje, Estijoje, Portugalijoje, Slovėnijoje, Italijoje ir kt.), kaip ir Lietuvoje, egzistuoja tarpininkavimo paslaugos, kai įgyjama galimybė registruoti juridinį asmenį tam tikru fiziniu adresu bei teikiamos juridinio asmens korespondencijos ir kitos administravimo paslaugos pasirinktu mastu. Plačiau aptartinas Estijos modelis, įgyvendinamas per sukurtą „E-Residency“ platformą, kurios esmė yra tarptautiniu mastu pripažįstama patikima asmens identifikacija ir saugumas. Išduodant e. rezidento kortelę sudaromos sąlygos asmeniui neatvykus į Estiją gauti patvirtintą identifikaciją ir naudotis jos teikiamais pranašumais, vienas kurių – galimybė kurti verslą ir jį vykdyti iš bet kurio pasaulio taško. Taigi asmuo, internetu užpildęs reikiamas formas ir sumokėjęs mokestį (100 eurų), gauna e. rezidento kortelę ir gali pradėti verslą neatvykęs į Estiją. Elektroniniu būdu įsteigus juridinį asmenį, toje pačioje „E. Residency“ platformoje yra pateikiamas įmonių, teikiančių registruoto adresu Estijoje suteikimo ir korespondencijos administravimo bei kitas paslaugas, sąrašas. Taigi yra sudarytos galimybės tiek steigimo, tiek verslo vykdymo etape nereikalausti asmens fiziškai atvykti į Estiją, tačiau neišvengiamai naudojamosi tarpininkų paslaugomis.

Atsižvelgiant į šiandienos verslo poreikius ir veiklos specifiką, reikalavimas turėti fizinę buveinę tam tikrais atvejais apsunkina juridinių asmenų steigimo procesą, kadangi nuosavybės teise patalpų neturintys juridinio asmens steigėjai, siekdami įregistruoti juridinį asmenį, turi kreiptis į kitus asmenis, turinčius tokias patalpas, ir gauti jų sutikimą (už užmokestį arba nemokamai). Dažnai juridiniai asmenys registruojami butuose, atskleidžiama steigėjo gyvenamoji vieta ir pan. Be to, komunikacija su valstybės ir savivaldybės institucijomis bei įstaigomis dažnai yra neefektyvi, kadangi, populiarėjant tarpininkavimo paslaugoms, juridinio asmens nurodytu buveinės adresu nėra galimybės rasti juridinio asmens valdymo organų, nors ir esamu reguliavimu siekta, kad juridinio asmens buveinė nebūtų pašto dėžutė. Tokiu atveju juridinių asmenų registre kaupiami duomenys praranda patikimumą, kadangi nėra tikslūs. Valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, šiuo metu egzistuoja kelios dešimtys patalpų adresų, kuriais yra užregistruota tūkstančiai juridinių asmenų (pvz., Vilniaus m., J. Savickio g. 4, įregistruoti 1 979 juridiniai asmenys). Praktikoje pasitaiko atvejų, kai suinteresuoti subjektai (valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, tokių juridinių asmenų kreditoriai) neranda šių juridinių asmenų atstovų nurodytu buveinės adresu. Virtualios buveinės įtvirtinimas padėtų spręsti minėtas problemas – sudarytų sąlygas valstybės institucijoms, juridiniams ir fiziniams asmenims tarpusavyje komunikuoti elektroninėje erdvėje efektyvia, saugia, teisinę ir įrodomąją galią turinčia priemone, be kita ko, sprestų popierinių laiškų pristatymo sunkumus ir finansines sąnaudas. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, siekdama sudaryti galimybę fiziniams ir juridiniams asmenims siųsti elektronines siuntas vieni kitiems per e. pristatymo sistemą, šiuo metu Vyriausybei yra pateikusi Lietuvos

Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimo Nr. 914 „Dėl Nacionalinės elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą. E. pristatymo sistemos reikalingus techninius pakeitimus planuojama atlikti etapais nuo 2019 metų. Atsižvelgiant į tai, kartu galėtų būti atliekami ir pakeitimai, susiję su virtualios buveinės įtvirtinimu, pasitelkiant E. pristatymo sistemą.

E. pristatymo sistema – tai elektroninių pranešimų ir dokumentų pristatymo fiziniams ir juridiniams asmenims informacinė sistema. E. pristatymo sistema suteikia galimybę elektroniniu būdu siųsti dokumentus fiziniams, juridiniams asmenims ir valstybės institucijoms. Ši paslauga užtikrina siunčiamų elektroninių dokumentų ir pranešimų originalumo patvirtinimą, saugumą ir tikslų kiekvieno etapo (dokumentų išsiuntimo, pristatymo, gavimo, perskaitymo ar pasirašymo) statuso fiksavimą. Jau dabar naudojantis e. pristatymo sistema dokumentus, pažymas ir kt. galima pateikti bei gauti neišeinant iš namų ar biuro, duomenys į apskaitą įtraukiami realiu laiku, todėl pateikiami ypač greitai, duomenys šifruojami, todėl perduodami ir saugomi saugiai, per šią sistemą siunčiamus dokumentus galite patvirtinti el. parašu, taip pat ši sistema leidžia gavėjams sumažinti nepristatytų laiškų skaičių, prie sistemos gali prisijungti visos institucijos, įmonės ir gyventojai.

Internetas ir elektroninės paslaugos per pastaruosius du dešimtmečius stipriai pakeitė žmonių kasdienybę ir verslo pasaulį. Lietuviai didžiuojasi prieinamiausiu šviesolaidiniu internetu Europos Sąjungoje, sparčiausiu bevieliniu ryšiu pasaulyje, taip pat pirmaujame pagal viešo belaidžio „Wi-Fi“ interneto spartą pasaulyje. Neišvengiamai didėjant informacinių technologijų poreikiui ir jų įtakai įvairiose srityse, taip pat ir verslo, turi būti žengtas ryžtingas žingsnis, sudarant sąlygas juridiniams asmenims naudoti skaitmenines priemones ir procesus per visą verslo vykdymo ciklą, o virtualios buveinės įtvirtinimas vienareikšmiškai svariai prisidėtų prie šio tikslo įgyvendinimo.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija (toliau – Ūkio ministerija). Įstatymo projektą parengė Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir verslo aplinkos gerinimo departamento (direktorė Milda Kaupelienė, tel. 8 706 64 747, el. p. milda.kaupeliene@ukmin.lt) Įmonių teisės skyriaus (vedėja Rūta Jovaišienė, tel. 8 706 64 896, el. p. ruta.jovaisiene@ukmin.lt) valstybės tarnautojai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Civilinio kodekso 2.49 straipsnio 1–4 dalyse nustatyta, kad juridinio asmens buveine laikoma ta vieta, kurioje yra nuolatinis jo valdymo organas. Juridinio asmens buveinė apibūdinama nurodant patalpų, kuriose yra buveinė, adresą. Jeigu juridinio asmens buveinė, nurodyta juridinių asmenų registre ar sandoryje, ir jo nuolatinio valdymo organo buvimo vieta nesutampa, tai tretieji asmenys nuolatinio valdymo organo buvimo vietą turi teisę laikyti juridinio asmens buveine. Visas susirašinėjimas su juridiniu asmeniu yra laikomas tinkamu, kai jis vyksta juridinio asmens buveinės adresu, taip pat atsižvelgiant į Civilinio kodekso 2.49 straipsnio 2 dalį, jeigu juridinis asmuo aiškiai nenurodė kitaip. Sprendimą dėl juridinio asmens buveinės priima steigėjai. Sprendimas dėl juridinio asmens buveinės pakeitimo priimamas juridinio asmens steigimo dokumentų nustatyta tvarka, jeigu kitaip nenustatyta atskirų juridinių asmenų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad juridinio asmens buveine laikoma arba ta vieta, kurioje yra nuolatinis jo valdymo organas (toliau – fizinė buveinė), arba virtuali paskyra, kai

nurodomas teritorijos administracinis vienetas – savivaldybė ir elektroninio pristatymo dėžutės adresas Nacionalinėje elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinėje sistemoje (toliau – virtuali buveinė). Juridinio asmens fizinė buveinė apibūdinama nurodant patalpų, kuriose yra buveinė, adresą. Jeigu juridinio asmens fizinė buveinė, nurodyta juridinių asmenų registre ar sandoryje, ir jo nuolatinio valdymo organo buvimo vieta nesutampa, tai tretieji asmenys nuolatinio valdymo organo buvimo vietą turi teisę laikyti juridinio asmens fizine buveine. Visas susirašinėjimas su juridiniu asmeniu būtų laikomas tinkamu, jei jis būtų vykdomas juridinio asmens virtualios buveinės adresu arba fizinės buveinės adresu, taip pat atsižvelgiant į Civilinio kodekso 2.49 straipsnio 2 dalį, jeigu juridinis asmuo aiškiai nenurodė kitaip. Atsižvelgiant į ES teisės aktų nuostatas, kuriose juridiniams asmenims yra keliama reikalavimai turėti fizinę buveinę, Įstatymo projektu taip pat siūloma tikslinti Civilinio kodekso 2.49 straipsnio 4 dalį – papildyti ją nuostata, kad steigėjai gali priimti sprendimą dėl virtualios buveinės, jeigu atskirų juridinių asmenų veiklą reglamentuojantys įstatymai, Europos Sąjungos teisės aktai, Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip. Vertinant aktualias ES teisės aktų nuostatas (pvz., Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 15 straipsnio 3 dalis, 54 straipsnio 1 pastraipa, 227 straipsnis, 228 straipsnio 1 dalis; 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų 4 straipsnio a punktas, 14 straipsnio g punktas, 19 straipsnio 2 dalies b punktas, 26 straipsnio b punktas, 34 straipsnio 3 dalis, 61 straipsnio 1 dalies d punktas, 91 straipsnio 2 dalies a punktas, 94 straipsnio b punktas, 97 straipsnio 1 dalis, 118 straipsnis, 133 straipsnis, 137 straipsnio 2 dalis, 140 straipsnis, 143 straipsnis, 154 straipsnis, 156 straipsnis; 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/36/EB dėl naudojimosi tam tikromis akcininkų teisėmis bendrovėse, kurių akcijos įtrauktos į prekybą reguliuojamoje rinkoje, 1 straipsnis, 3a straipsnio 1 dalis, 3e straipsnis, 3j straipsnio 4 dalis ir kt.), akivaizdu, kad registruotoji buveinė yra itin reikšmingas elementas sprendžiant su bendrovių teisiniu reguliavimu susijusius klausimus. Vis dėlto pažymėtina, kad, nepaisant sąvokos „registruota buveinė“ sistemingos vartosenos nurodytuose ES teisės aktuose, jos apibrėžtis nėra pateikiama. Tokia situacija iš tiesų neturėtų stebinti, nes, kaip ne kartą yra pažymėjęs Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, valstybės narės vis dar išsaugo reikšmingą kompetenciją reglamentuoti bendrovių teisės klausimus tiek, kiek priimami nacionaliniai teisės aktai yra suderinami su ES teise. Teisingumo Teismas sprendime *Cartesio*’as pabrėžė, kad „<...> Bendrijos [Sąjungos] teisėje nėra vienodo įsisteigimo laisvės galinčių pasinaudoti bendrovių apibrėžimo ir pagal EB 48 [SESV 54] straipsnį bendrovei taikytina nacionalinė teisė nustatoma remiantis vien sąsajos kriterijumi, [todėl] klausimas, ar EB 43 [SESV 49] straipsnis taikytinas bendrovei <...> kaip ir klausimas, ar fizinis asmuo yra valstybės narės pilietis <...> yra preliminarus, į kurį pagal galiojančią Bendrijos teisę galima atsakyti tik vadovaujantis nacionaline teise“. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, manytina, kad „registruotosios buveinės“ sąvokos apibrėžtis paliekama valstybių narių reguliavimo sričiai. Be to, pažymėtina, kad nurodytuose ES teisės aktuose nėra nuostatų, kurios leistų daryti prezumpciją, kad bendrovės „registruota buveinė“ turėtų būti suprantama išimtinai kaip fizinė vieta, ir taip būtų užkirstas kelias siekiui įtvirtinti galimybę juridiniam asmeniui turėti virtualią buveinę.

Kaip jau buvo minėta, visame pasaulyje visuomeninė skaitmenizacija įsiskverbia į daugelį šiuolaikinio gyvenimo sričių, taigi ir tradicinis verslas patiria technologinę transformaciją. Be kita ko, šie pasikeitimai neišvengiami ir viešojo sektoriaus institucijoms, kurių veikla lemia visos valstybės valdymą. Įdiegus elektronines priemones valstybės valdymas tampa sklandesnis ir efektyvesnis, taip pat mažinama juridinių asmenų ir piliečių administracinė našta, o jų bendravimas su valstybės ir savivaldybės institucijomis bei įstaigomis tampa spartesnis, skaidresnis ir pigesnis.

Atsižvelgiant į tai, naujausiose Europos Komisijos teisėkūros iniciatyvose bendrovių teisės srityje siekiama bendrojoje rinkoje įdiegti kuo daugiau bendrovėms skirtų skaitmeninių sprendimų, šiuo tikslu valstybės narės skatinamos sudaryti sąlygas naudoti skaitmenines priemones ir procesus. Europos Komisija nurodo, kad bendrovės turėtų veikti teisinėje ir administracinėje aplinkoje, kuri būtų palanki augimui ir pritaikyta naujiems globalizuoto ir skaitmeninio pasaulio ekonominiais ir socialiniams uždaviniams spręsti. Europos Komisijos 2018 m. balandžio 25 d. Pasiūlymu dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos (ES) 2017/1132 nuostatos dėl skaitmeninių priemonių ir procesų, naudojamų taikant bendrovių teisės aktus, siekiama palengvinti skaitmeninių sprendimų naudojimą per visą įmonės gyvavimo ciklą, ypač kiek tai susiję su internetinėmis registracijos procedūromis ir elektroniniu dokumentų, duomenų ir informacijos teikimu nacionaliniams registrams ir tarpvalstybiniu mastu per Verslo registrų sąveikos sistemą (BRIS).

Priėmus Įstatymo projekte siūlomas nuostatas, būtų sudaryta galimybė juridiniams asmenims pasirinktinai turėti arba fizinę, arba virtualią buveinę, sukurtos palankesnės sąlygos verslui, atsižvelgiant į vykdomos veikos specifiką, pasirinkti, kuri buveinės forma yra tinkamesnė, taip pat būtų sumažinta tenkanti finansinė našta, kylanti dėl tarpininkavimo paslaugų, kai juridinio asmens steigėjai neturi galimybės registruoti juridinį asmenį vienam iš steigėjų nuosavybės teise priklausančiose patalpose ar negali gauti tokio sutikimo registruoti juridinį asmenį iš trečiųjų asmenų ir yra priversti pirkti šias paslaugas rinkoje. Atsižvelgiant į tai, siūloma įtvirtinti galimybę asmenims pasirinkti, kokią buveinę – fizinę ar virtualią – turėti, taip pat priimti sprendimą dėl juridinio asmens buveinės pakeitimo (Civilinio kodekso 2.49 straipsnio 4 dalis).

Kartu pažymėtina, kad virtualios buveinės įteisinimas leistų supaprastinti įmonių steigimą, taip pat skaitmenizuoti procesus, kurie prisidėtų prie Lietuvos patrauklumo investuotojams didinimo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, steigiant juridinį asmenį, prisijungus prie valstybės įmonės Registrų centro savitarnos sistemos ir pildant juridinio asmens steigimo dokumentus bei, steigėjams nusprendus pasirinkti virtualią buveinę, per šią sistemą būtų jungiamasi prie e. pristatymo sistemos, kurioje būtų sukuriamas paskyra ir gaunamas elektroninio pristatymo dėžutės adresas Nacionalinėje elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinėje sistemoje, bei naudojantis sistemų tarpusavio sąsaja duomenys apie virtualią buveinę būtų įrašomi juridinio asmens steigimo dokumentuose. Kadangi Nacionalinėje elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinėje sistemoje asmenys yra identifikuojami per elektroninį parašą, elektroninę bankininkystę, asmens tapatybės kortelę, valstybės tarnautojo pažymėjimą, Skaitmeninio sertifikavimo centro išduotą sertifikatą ir kitas priemones, būtų galima užtikrinti saugų ir patikimą asmens tapatybės nustatymą. Atsižvelgiant į derinant Įstatymo projektą gautas institucijų pastabas dėl galimo fiktyvių įmonių steigimo suaktyvėjimo, papildomai minėtina, kad valstybės įmonės Registrų centro Gyventojų registre yra kaupiami duomenys ir informacija apie fizinius asmenis, tarp jų ir apie jų gyvenamąją vietą. Taigi juridinio asmens steigėjams jungiantis tiek prie valstybės įmonės Registrų centro savitarnos, tiek prie e. pristatymo sistemos, asmenys būtų ne tik identifikuojami nurodytomis patikimomis asmens tapatybės nustatymo priemonėmis, bet ir priežiūros institucijų prašymu galėtų būti pateikiami duomenys apie fizinių asmenų, atstovaujančių juridiniams asmenims, turintiems virtualią buveinę, gyvenamąją vietą. Taip pat minėtina, kad Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 223 straipsnyje nustatyta atsakomybė juridinio asmens vadovui ar kitiems įstatymuose ar steigimo dokumentuose nustatytiems asmenims už juridinio asmens dokumentų ir registro duomenų pateikimo Juridinių asmenų registro tvarkytojui ar Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos tvarkytojui tvarkos pažeidimus. Papildomai

atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, steigiant juridinį asmenį, kuris turės virtualią buveinę, Juridinių asmenų registre, be kitų duomenų, bus nurodomas teritorijos administracinis vienetas Lietuvoje – savivaldybė. Atsižvelgiant į tai, būtų aiškus juridinių asmenų, turinčių virtualią buveinę, bylų teisingumas. Teismo procesiniai dokumentai ir kiti dokumentai bus įteikiami per e. pristatymo sistemą, kuri užtikrina siunčiamų elektroninių dokumentų ir pranešimų originalumo patvirtinimą, saugumą ir tikslų kiekvieno etapo statuso fiksavimą. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu jau yra sukurtas ir sėkmingai veikia Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas „E.teismas.lt“, svarstytinas sąsajos sukūrimas su Nacionaline elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacine sistema, kai virtualios buveinės adresu būtų gaunamas pranešimas apie gautą informaciją ar dokumentus Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalo savitarnoje. Be kita ko, toks mechanizmas prisidėtų prie darbuotojų, kreditorių ir smulkiųjų akcininkų apsaugos.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad juridinio asmens buveinė neturėtų būti tapatinama su juridinio asmens veiklos vykdymo vieta. Pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą juridinio asmens buveinė laikoma ta vieta, kurioje yra nuolatinis jo valdymo organas. Priežiūros institucijoms, atliekančioms planinius ir neplaninius patikrinimus ir kitus veiksmus, svarbi ne juridinio asmens nuolatinio valdymo organo buvimo vieta, o juridinio asmens veiklos vykdymo vieta (vietos), siekiant užkirsti kelią žalai, galinčiai kilti dėl juridinio asmens vykdomos veiklos. Be to, kaip jau buvo minėta, jei pagal galiojančių Lietuvos Respublikos ar ES teisės aktų nuostatas juridinis asmuo privalo turėti fizinę buveinę, jis negalės pasinaudoti alternatyva turėti virtualią buveinę, nes juridinio asmens steigėjas, priimdamas sprendimą dėl juridinio asmens buveinės, turėtų vadovautis ne tik Civilinio kodekso, bet ir atskirų juridinių asmenų veiklą reglamentuojančių įstatymų nuostatomis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Numatomo teisinio reguliavimo neigiamų pasekmių nenumatoma. Priėmus Įstatymo projektą ir įteisinus virtualią buveinę, būtų supaprastintas juridinių asmenų steigimas, pagerinta komunikacija.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Priimtas Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, kadangi juridinio asmens steigėjams ir dalyviams bus sudaryta galimybė pasirinkti, kokią buveinę turėti. Šis teisinis reguliavimas leis supaprastinti įmonių steigimą, sumažinti steigėjams tenkančią finansinę naštą, taip pat padidinti šalies konkurencingumą juridinių asmenų steigimo procese.

8. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ne vėliau kaip iki 2020 m. sausio 1 d. turėtų parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Seimui su šio įstatymo įgyvendinimu susijusių įstatymų pakeitimų projektus.

Inkorporuojant įstatymo projektą į teisinę sistemą, tikėtina, būtų keičiami Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymas, Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas, Lietuvos Respublikos ūkinių bendrijų įstatymas, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas, Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas, Lietuvos Respublikos notariato įstatymas, Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymas, Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas ir kt. Lietuvos Respublikos įstatymai.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekte vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nesiūloma nustatyti naujų sąvokų ir terminų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir kitos valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos iki 2020 m. liepos 1 d. turės peržiūrėti teisės aktus, susijusius su šio įstatymo nuostatų įgyvendinimu, ir prireikus parengti ir priimti šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Kiek reikės papildomų valstybės biudžeto ir kitų valstybės įstaigų fondų lėšų Įstatymo projekto siūlomoms nuostatomis įgyvendinti, šiuo metu tiksliai apskaičiuoti nėra galimybės. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos duomenimis, priėmus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimo Nr. 914 „Dėl Nacionalinės elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą, e. pristatymo sistemos tvarkytojas turės Lietuvos Respublikos koncesijos įstatymo nustatyta tvarka išrinkti e. pristatymo sistemos operatorių. Tikslus lėšų poreikis ir jų išsidėstymas per konkrečius metus galės būti apskaičiuoti rengiant investicinį projektą dėl e. pristatymo sistemos operatoriaus atrinkimo. Preliminariais išankstiniais skaičiavimais e. pristatymo sistemos tobulinimo, sąsajų su kitomis sistemomis kūrimo darbai galėtų kainuoti 150 000–350 000 eurų.

Be to, valstybės įmonės Registrų centro išankstiniais skaičiavimais, siekiant sudaryti galimybę įregistruoti juridinio asmens virtualią buveinę, Juridinių asmenų registro ir Juridinių

asmenų registravimo elektroninės paslaugos pakeitimams reikėtų apie 20 000–30 000 eurų valstybės biudžeto lėšų, o valstybės įmonės Registrų centro tvarkomiems registrams ir informacinėms sistemoms adaptuoti – nuo 400 000 eurų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nagrinėdama galimybes vietoj teisės aktuose įtvirtinto reikalavimo turėti fizinę juridinio asmens buveinę įtvirtinti galimybę juridiniam asmeniui turėti virtualią buveinę, Ūkio ministerija 2018 m. kovo mėnesį organizavo susitikimą su suinteresuotomis institucijomis juridinio asmens virtualios buveinės įtvirtinimo galimybėms aptarti. Pasitarime dalyvavo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, valstybės įmonės Registrų centro ir programos „Kurk Lietuvai“ atstovai. Be to, Ūkio ministerija 2018 m. balandžio mėnesį kreipėsi į šias institucijas ir įstaigas raštu prašydama pateikti nuomonę dėl juridinio asmens virtualios buveinės reguliavimo įtvirtinimo. Atsakymus pateikusios institucijos atkreipė dėmesį į skirtingus virtualios buveinės įtvirtinimo aspektus, kurie buvo analizuojami rengiant Įstatymo projektą.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„Juridinio asmens buveinė“, „juridinis asmuo“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Programos „Kurk Lietuvai“ atstovai 2018 m. kovo 14 d. pristatė atliktą tyrimą ir vykdytas viešąsias konsultacijas dėl galimybės įkurti virtualią buveinę Lietuvoje. Tyrimo metu buvo analizuojami politiniai, ekonominiai, socialiniai ir kiti veiksniai, turintys įtakos virtualios buveinės įtvirtinimui, fizinės buveinės apibrėžtis, geroji užsienio šalių praktika, taip pat juridinio asmens virtualios buveinės įtvirtinimui tinkamų elektroninių priemonių analizė. Tyrimo metu buvo padaryta išvada, kad virtualiai buveinei įteisinti reikalingas politinis dėmesys, taip pat esamų sistemų adaptavimas. Komunikacijai tarp valstybės institucijų bei įstaigų ir juridinių asmenų, turinčių virtualią buveinę, vykdyti būtų galima naudoti e. pristatymo sistemą, tačiau būtina toliau ją plėsti, o to negalima atlikti nepakeitus teisės aktų. Virtualios buveinės įteisinimas palengvintų juridinių asmenų steigimo procesą ir komunikaciją su valstybe, taip pat skatintų efektyvesnį turimų priemonių naudojimą, didintų juridinių asmenų skaidrumą ir konkurencingumą. Viešųjų konsultacijų metu buvo vykdomi struktūruoti interviu su suinteresuotų institucijų, įstaigų atstovais bei teisės ir verslo ekspertais. Detaliau su atliktu tyrimu, viešosiomis konsultacijomis ir jų rezultatais galima susipažinti interneto svetainėje www.kurklt.lt (paieškoje įvedus „Virtualios buveinės įkūrimas“).

Dokumentų valdymo ir asmenų
aptarnavimo skyriaus redaktorė

Sigita Siniauskaitė-Petkevičienė

2018 04 22

Ūkio ministras

Virginijus Sinkevičius